

ВЕСЕЛКА

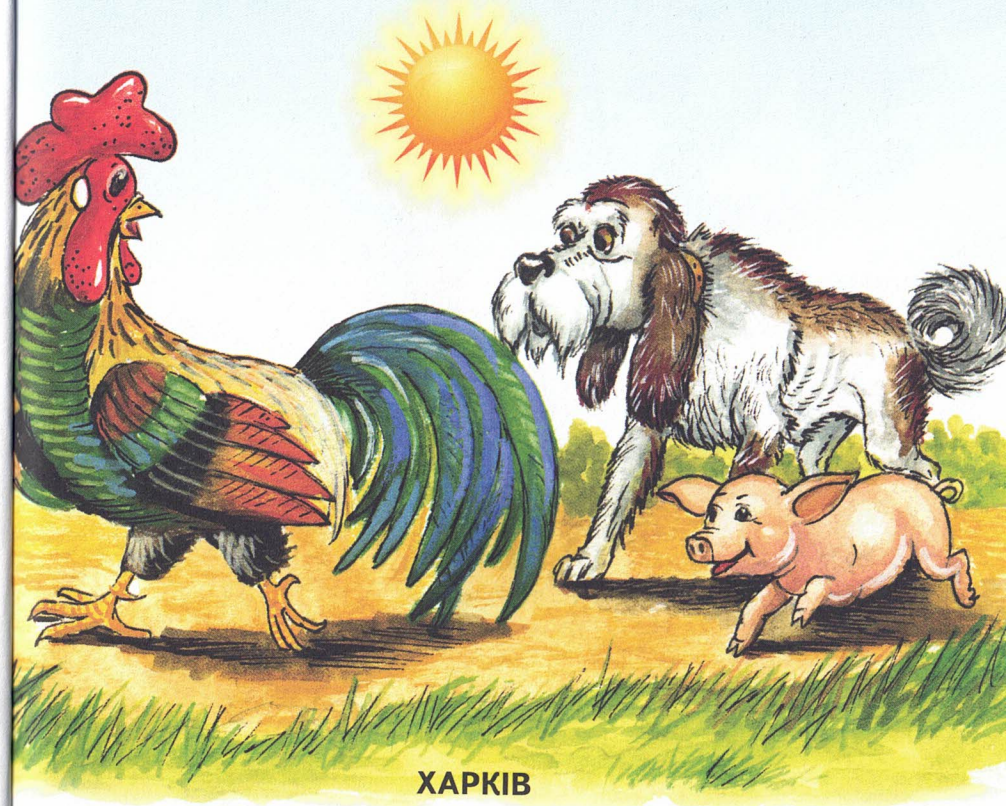

МАНДРИВКА
У КАЗКУ

Va

ВЕСЕЛКА

МАНДРИВКА У КАЗКУ

ХАРКІВ

УДК 82-93
ББК 83.8 (4 Укр)
М 23

Серія «Веселка» заснована 2005 року

Мандрівка у казку. — Х.: Белкар-книга, 2019. — 64 с.: іл. —
М 23 (Веселка).

ISBN 978-966-1694-45-2

До збірки ввійшли відомі народні казки. Вони навчать маленьких читачів бути добрими, кмітливими, сміливими, винахідливими, справедливими, поважати оточуючих, любити тварин.

Для дошкільнят і дітей молодшого шкільного віку.

УДК 82-93
ББК 83.8 (4 Укр)

© Белкар-книга, макет,
художнє оформлення, 2019

ISBN 978-966-1694-45-2

ISBN 978-966-1694-51-3 (серія «Веселка»)

У СТРАХА ОЧІ ВЕЛИКІ

Жили собі в маленькій хатинці край села дід, баба, онучка та курочка. Щодня вони разом ходили по воду. Дід несе воду, а водиця з відра хлюп-хлюп-хлюп. Баба за дідом поспішає, а водиця з відра хлюп-хлюп-хлюп. Онучка за бабою йде, а водиця з відерця хлюп-хлюп-хлюп. Курочка за онучкою поспішає, а водиця на землю плюх-плюх-плюх.

Якось пішли вони по воду. Набрали відра і рушили додому. Попереду дід виступає, за дідом бабка поспішає, за бабкою онука, за онукою курочка ледве встигає. Проходять повз грушу, а на гілочці груша висить. Вона вже давно достигла, і так їй набридло на гілці висіти.

«Хто б допоміг мені з гілочки впасти!» — думає груша.

Тут налетів вітерець непосидючий, грушу хитнув, і зріла груша з гілочки бубух, та прямо діду під ноги.

Від несподіванки злякався дід, злякалась баба, злякались онучка та курочка. Вони відра покидали, вода розлилася, коромисла в різні боки відлетіли.

Від страху вони ніяк не опам'ятаються.

Курочка кудахче:

— Як це я врятувалась?

Онучка голосить:

— Собака на мене наскочив!

Бабці вовк привидився, а діду лютий ведмідь.

З того часу і кажуть:

— У страху очі великі. Бачуть те, чого й немає!

ЯК ВОВК ГУСЯМ ГРАВ

Якось ішов лісом голодний вовк. І так йому їсти хочеться, що й голову від землі не піднімає, усе її нюхає та дивиться кругом, чи нема десь чим поживитися. Вовк до того зголоднів, що вже ледве ноги волочить. Та ось побачив він на полі стадо білих гусей і потрусив до них. Гуси як помітили голодного вовка, що до них повертає, то почали поміж собою жвавіше розмовляти та повертати голови в його сторону.

Попереду того гусячого стада виступив найстаріший сірий гусак і каже до вовка:

— Чого тобі треба, пане вовче? Кого виглядаєш?

Голодний вовк і каже ледь чутним голосом:

— Я вас, гуси, поїм.

— А яке ти маєш право нас поїсти? — запитав старий гусак.

— Я дуже голодний і тому маю право вас поїсти.
 — Добре, пане вовче, ми не будемо боронитися, бо знаємо, що більший меншого має пожерти, але і те знаємо, пане вовче, що найбільшим грішникам перед смертю останню волю виконують.

Вовк і каже:

— Яке те ваше останнє бажання? Скажіть, то я його виконаю.

— Ми добре знаємо, що ми мусимо загинути, то просимо, пане вовче, щоб ти нам заграв яку ноту, щоб ми ще в останній раз затанцювали.

— Я вам заграю, але швидше танцюйте, бо я дуже голодний.

Вовк підняв голову догори, зажмури́в очі, бо свою музику знав напам'ять, без нот, і почав брентіти, а гуси почали гагакати і бігати один за одним, та

раз!.. і знялися вгору на крилах та й полетіли. А коли вовк скінчив свою музику, подивився навколо себе, а гуси вже далеко.

Голод — не тітка, як каже прислів'я. Вовкові голод докучає. Вирішив він ближче до села піти, щоб щось скоріше знайти поїсти. І там на полі надібав одного коня. Та й каже до нього:

— Здоров, коню, я тебе з'їм, бо я дуже голодний.

— Я тобі, вовче, не забороняю, щоб ти мене з'їв.

Вовк відчув симпатію до коня і радів, що кінь не полетить так, як гуси.

— Тепер, коню, лягай собі на землю, буду тебе їсти, — наказує вовк.

Кінь і відповідає:

— Зараз будеш їсти! Тільки наперед добре собі поміркуй, чи ти можеш мене

з'їсти разом із підковами, бо я і сам не знаю, чи я маю підкови на ногах, чи ні. То може ти, вовче, подивишся на мої задні ноги, бо я не бачу сам. Вовк прихилив голову коневі до задніх ніг, щоб добре придивитися, чи є в коня підкови на ногах. Кінь зараз обома ногами вдарив вовка по зубах так, що вовк лише перевернувся далеко позаду.

А коли вовк прочунявся, то кінь був уже далеко.

Іде вовк далі полями і стрічає на полі лошака і каже до нього:

— Я тебе, лошаку, з'їм.

— Можеш мене відразу починати їсти, але знаєш добре, що мені мушиш наперед заспівати «Вічна пам'ять», доки я ще живий. Бо як мені не заспіваєш, то тоді мною подавишся.

— Лише тільки? — зрадів вовк. — То я тобі зараз заспіваю!..

— Тоді починай, не гай часу.

Вовк зажмурих очі і завив «Вічна пам'ять» на цілу околицю. А коли доспівав і подивився довкола себе, то за лошаком уже давно слід простигнув.

Вовк був дуже розгніваний сам на себе, що дався дурному лошакові обдурити, та іде собі далі дуже голодний і сумний, що була нагода попоїсти смачного м'яса, а до цього часу не вдалося.

Пройшов він ще трохи і побачив, що під берегом у болоті лежало стадо диких свиней. Він наблизився до них і вже не знав, що ї казати, лише ласо дивився.

Стара свиня ї питає:

— Що хочеш від нас, пане вовче?

— Я дуже голодний, хочу вас поїсти, — відповів вовк.

Стара свиня погодилася:

— Ми тобі дамося поїсти, але нас муσιш наперед висповідати, бо ми, свині, дуже грішні і не хочемо без сповіді вмирати.

— Як я можу вас сповідати, коли на попа не вчився і ним не був ніколи?

— То нічого, що ти не був попом. Я тебе навчу, ти тільки стань над берегом, а ми всі одна за одною будемо у тебе сповідатися від своїх гріхів.

Згодився на те вовк і став над берегом та чекає, коли свині почнуть сповідатися. Свиня розігналася і вдарила вовка головою у череву так, що вовк аж покотився.

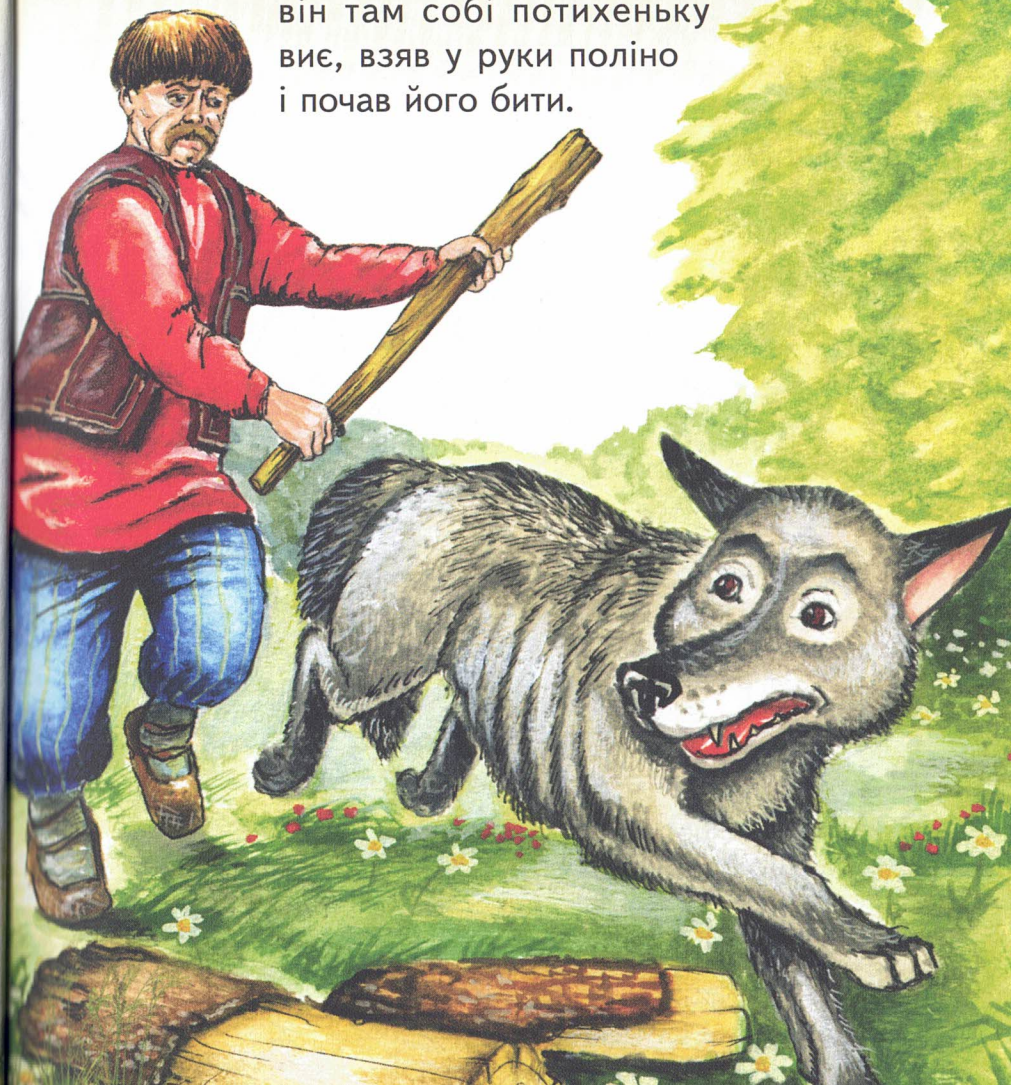
Через деякий час виліз на берег, але свиней уже ніде не бачив. І знову забрався до лісу. Іде вовк лісом, дивиться, а там чоловік рубає дрова. Коли підійшов ближче до чоловіка, то знайшов під корчами торбу з хлібом і ковбасою, що чоловік там сховав собі на полуденок.

Вовк поперед поїв хліб, а ковбасою гратися почав. Грався, грався, аж поки на гілку її не закинув. Як вовк не плигав, а ковбасу так і не дістав. Тоді почав він голосно вити і сам до себе каже:

— О, який я дурень! Чи мені було треба гусям грати, коли я не музикант?!.. Мені треба було їх поїсти! Чи я мусив бути кобилі за коваля, коли я ковальства не вчив і ковалем не родився?! Або мусив бути тому лошаті дурному за дяка співати, коли я не дяк?!.. Чи мені було свиней сповідати, коли я на попа

не вчився і не такого роду?!.. Та не мав права свиней сповідати!.. А тепер нащо мені було такою доброю і смачною ковбасою гратися?!.. Треба було б хоч ту ковбасу поїсти поперед! А я останній дурень! Мене треба було добре набити, то мав би більше розуму!..

Як чоловік почув за плечима вовка, що він там собі потихеньку виє, взяв у руки поліно і почав його бити.

ЧАПЛЯ, ЧЕРЕПАХА ТА РАК

Було це давно. Жила собі коло річки чапля. Чаплі завжди оселяються біля води (коло річки або коло болота), бо вони звідтіть кормляться: ловлять рибку, жаб, та інших водяних тварин. Отак і ця чапля трималася річки. Довгенько жила вона тут.

Прийшов час, і зробилася чапля старою і немічною. Важко їй стало рибку ловити. А їсти все ж таки щодня хочеться. Довго думала вона, як своєму горю зарадити, та так нічого й не придумала.

На її щастя, одного разу прийшла до неї в гості стара черепаха, що жила в тій річці. А черепаха та колись у неї кумувала.

Сіли чапля з черепахою під кущиком очерету та й сидять, ведуть бесіду.

Стала чапля почала горювати про свою старість та гірке життя, а черепаха і каже:

— Треба вам, кумонько, пособить у вашому горі! У річці риби наплодилось так багато, що вже стає тісно через те й мені жити. Я пропоную ось яку справу: як повернуся назад, так розповім усім риbam, що люди хочуть випустити із річки воду і виловити всю рибку, а коли хто хоче живим залишитися, так нехай попросить вас перенести їх у другу річку. От ви і будете потрошку до смерті годуватися.

Дуже дякувала чапля свою куму за таку пораду. А черепаха повернулася у річку, зібрала коло себе великий гурт риби та й каже:

— Ходила я в гості до своєї куми чаплі та чула від неї, що над нашою річкою збирається велике лихо...

— Яке? — питають рибки.

— Таке велике лихо, що й казати страшно! Збираються люди з нашого ставка випустити воду, щоб виловити усю рибку... Для мене це діло не дуже страшне, бо я людям не потрібна, а як захочу, так і сама перелізу із цієї річки до другої, а от вам, риbam, доведеться пропасти!

Перелякалась у річці вся риба, почувши від черепахи отаке лихо. Почала вона від великого горя по річці метатися, стрибати та кидатися, а як допомогти собі в такій біді, ніхто не знає. Зібралось коло старої черепахи чимало риби та стали усі гуртом благати черепаху, щоб порадила, що ж їм тепер робити.

А черепаха й каже:

— Знаю, як вам від свого лиха втекти. Як настане завтра ранок та побачите над берегом стару чаплю, мою куму, то просіть її, щоб попереносила вас у другу річку... Ото тільки біда, що вона вже дуже стара стала й за один раз багато не візьме... Ну, а все-таки хоч по одній кожний день носитиме, так і то добре!

Тільки стало світати, риба вся так і сунула до берега, де стояла коло води стара чапля. Дуже зраділа чапля та ще більше стала дякувати куму за добру вигадку. А риба підпливла до самої чаплі, та кожна просить, щоб скоріше її від великої біди врятувала.

Вибрала чапля найбільшу рибку, узяла її та понесла нагору, а коли відлетіла вже далеченько від річки, так там сіла собі любенько та й з'їла рибу, а кісточки на місці кинула. Стала вона так щодня носити рибку з річки та й їсти. Багато вона отак виносила риби з річки.

Одного разу дізнався старий рак від риби про те саме їхнє лихо, що люди надумали випустити з річки воду. Хоч старий був рак, та все ж таки і йому не хотілось попасти до людей у руки, бо він давненько ще чув, як люди варять раків у киплячій воді і ласують ними ще дужче, ніж рибою.

От він підліз і собі аж до берега, де стояла чапля, та й проситься, щоб вона віднесла і його туди, куди вона рибу носить.

Чапля й питає:

— А хто ти такий?

— Та я ж рак.

— Ну, якщо ти рак, так давай я тебе зараз віднесу, бо я раків ще не носила.

Узяла вона рака та й понесла. Принесла вона його на те місце, де щодня їла рибу. Побачив рак, що там валяється багато риб'ячих кісток, і одразу здогадався, нащо чапля сюди рибу носить. Тільки чапля його клювати, а він вивернувся та й вщипнув її за шийку, а сам у річку та й розповів все, як було.

Тоді тільки риби зрозуміли, який великий ворог був для них ота стара чапля.

КОБИЛЯЧА ГОЛОВА

Жили собі чоловік і жінка. І була в них донечка — чарівна, привітна, роботяща. Та ось жінка захворіла й померла.

Побивався чоловік, побивався та врешті-решт женився на бабі, у якої була своя дочка.

Дідова дочка працює, а бабина тільки й знає, що наклепи зводить на неї.

Розлютилася баба й каже діду:

— Заведи кудись свою дочку, не хочу, щоб вона мій хліб їла!

Дід і повів ту до лісу. Бачить — хатка стоїть, туди й зайшли.

— Сиди, доню, тут, а я піду дровець нарубаю. Та й пішов собі.

А дівчина сидить,
шиє, та й не вийде
подивитися, де батько
подівся.

Аж уже й ніч на-
стала.

Коли це стукотить,
грюкотить, кобиляча
голова біжить.

— Дівко, дівко,
одчини!

Вона й одчинила.

— Дівко, дівко, дай вечеряти!

Вона й вечеряти дала.

— Дівко, дівко, — просить, — поклади мене
спати!

Дівка й поклала.

— Дівко, дівко, заглянь мені в ліве вухо, а в праве
виглянь!

Заглянула дівка, а там — усілякого багатства
повно.

Згодом вийшла вона заміж за гарного парубка.

Прийшли свята, вона й каже своєму чоловікові:

— Поїдьмо, побачимося із моїм батьком!

От як приїхали, мачуху аж перекосило від заз-
дрощів. Каже вона дідові:

— Поведи й мою дочку, куди свою водив.

Дід і привів її до тієї самої хатинки.

— Отут тобі, дочко, жити!

Та й пішов собі.

А вона проспала аж до вечора, коли це — стукотить,
грюкотить — кобиляча голова біжить.

— Дівко, дівко, одчини!

А вона:

— Не велика пані, сама відчиняй.

— Дівко, дівко, дай вечерять!

— А мені хто дасть?

— Дівко, дівко, заглянь мені в ліве вухо, а в праве
виглянь.

Вона й заглянула. А там — один ліс, та такий
густий і темний! Тут звідкілясь узявся вовк, ухопив її
та й поніс не знати куди.

Коли це баба каже дідові:

— Піди, діду, дізнайся, чого це моєї донечки не
чути?

Дід собі пішов. Коли приходить на те місце —
а там жодної живої душі, тільки хатка стоїть пуста та
вітер гуляє.

КАЗОЧКА ПРО ЖУРАВЛЯ

Це трапалося дуже давно, коли на Землі було багато різного дива, а звірі вмлі розмовляти. Саме тоді жили собі на болоті журавель із журавкою.

Якось пригорнулася журавка до свого коханого чоловіка й каже:

— Любий мій чоловіче, сумно якось нам удвох живеться! Тож я й вирішила, що знесу для нас яєчко, викохаю його в гніздечку в очереті. І народиться з нього такий гарний журавлик, що кращого на цілому білому світі не було й не буде! Стане він нам із тобою втіхою та опорою на старість...

Посміхнувся до неї журавель і каже:

— Серденько моє, добре ж ти вигадала! А як він підросте, то вже буде мені помічник у всіх справах. Бо то не діло, щоб хлопець біля матиноїї спідниці сидів!

Отак мріяли вони, і раптом журавка ні з того ні з сього гірко заплакала.

Журавель перелякався:

— Що сталося, серденько? Чому ти плачеш?

— Та як же мені не плакати, — відповідає журавка, — бо я подумала: коли підросте наш синок, то буде бігати на болото сам-один!

— Ну то й що?

— Та як це так? Буде він гратися, на жабок полювати, а потім якоюсь жабою вдавиться, задихнеться й помре! І не буде в нас більше синочка! Як мені жити?!

Журавель спочатку теж сльозу пустив, а потім розсердився й ну скубти журавку!

Скубе й примовляє:

— Це тобі за те, що синочка нашого не вберегла!

А журавка ще дужче плаче!

Почув їхню сварку болотяник. Підійшов та й питає:

— А за що, шановний пане, ти так караєш свою дружину? Хіба ти її більше не любиш?

Журавель відпустив бідолашну, та й каже:

— Шановний пане-добродію! Як же мені її не карати, як вона, сяка-така, дитини не вгледіла?

— А хіба ти мав дитя? — здивувався болотяник.

— Та поки що ні, але...

І журавель розповів, як і що сталося.

А слід сказати, що болотянику на той час було вже, мабуть, років із триста. Був він істотою дуже мудрою і поважною. Тож, уважно вислухавши розповідь, він мовчки підняв із землі велику палицю й жбурнув у журавля.

Той аж підскочив:

— Ой пане, за що?

А болотяник йому:

— А це тобі за те, що ти завтра з'їв жабу, а то була моя кума!

— Може б, я її й не з'їв! Може б, навіть, зовсім, ніколи не зустрів! І взагалі, як же можна карати за те, чого ще не відбулося?

Мудрий болотяник посміхнувся:

— Ось тепер ти розумієш! Тож вибачся перед дружиною і більше ніколи її не

ображай! І запам'ятай: ніколи й нікого не можна карати за те, чого ще не відбулося!

ЇЖАЧКОВІ ЗАГАДКИ

У великому лісі жив собі маленький неслухняний їжачок. Всі його любили та ще й нахвалювали, мовляв, який малий, а розумний. Загордився їжачок і вирішив піти у світ і жити своїм життям.

Прийшов їжачок попрощатися з дідусем.

— Прощайте, діду! Я піду світ дивитися, то ж на вечерю мене не чекайте!

Дід уважно на нього подивився:

— А з матусею ти вже попрощався?

— Та ні. Вона ж не розуміє, що я вже дорослий, то ще й не відпустить... Скажіть ви їй якимось!

— Тоді прошу тебе, малий, знайди для мене відповіді на три загадки. Перша: «Що у світі найм'якше?», друга: «Що у світі найсолодше?» і третя: «Що у світі найбільше?»

Маленький їжачок засміявся:

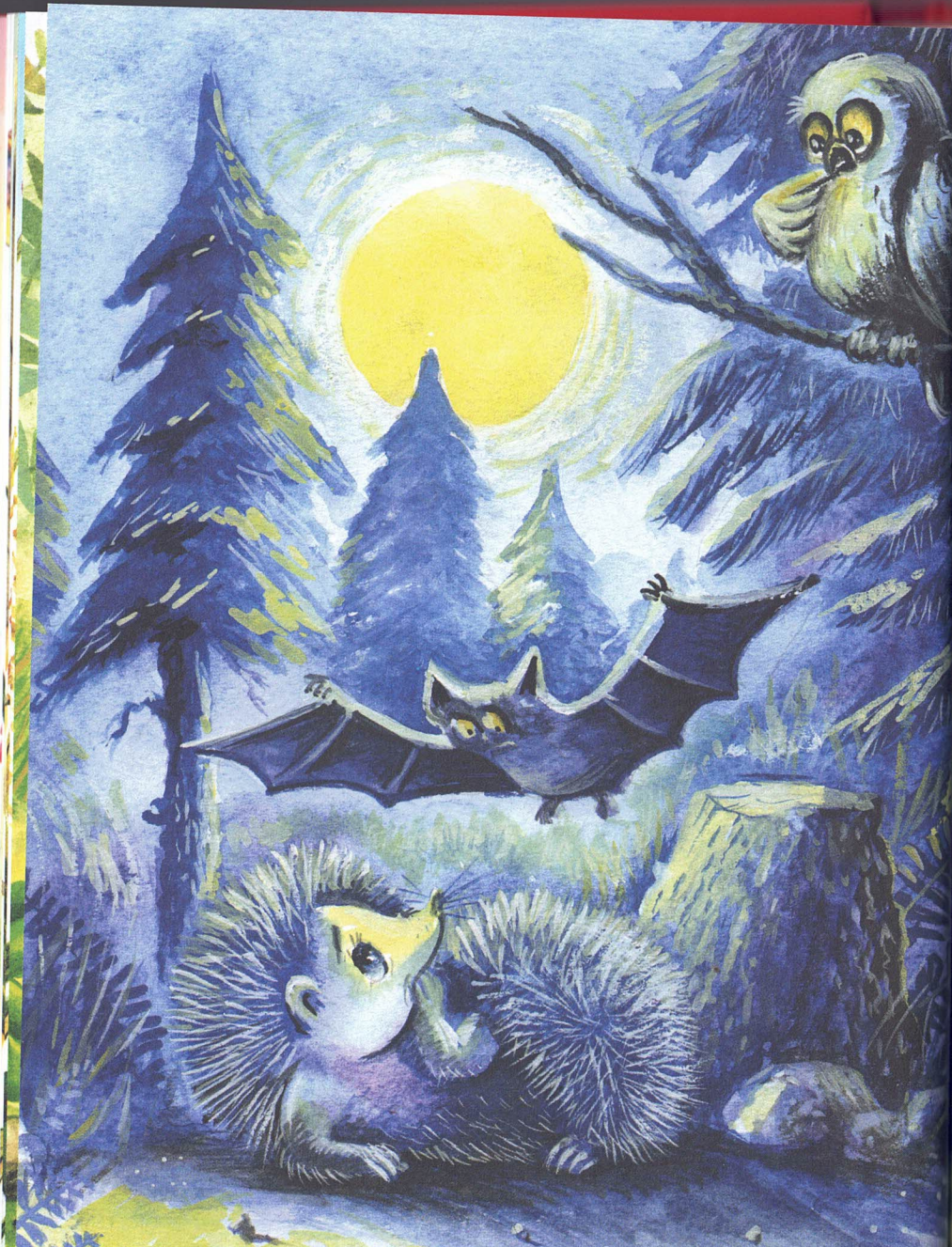
— Та я це й так знаю! Найм'якша — пір'їна, найсолодше — яблуко, а найбільше — оте дерево, що росте за нашою хатою!

— Ти помиляєшся, мій любий! Та, може, як походиш світом, то дізнаєшся!

А їжачок тільки лапкою махнув та й побіг. Він, бач, вважав себе дуже великим та розумним.

Отож, маленький дурник поблукав-таки лісом! Порадів сонечку, погрався з метеликами, поїв ягідок. А ще їжачок усім, кого зустрічав, розповідав, що він уже великий і дуже розумний! І не

помічав, що лісові мешканці хто з подивом, а хто з нерозумінням дивляться на нього.
Настала ніч.

Лячно стало маленькому їжачку! Там з-за дерева ніби хтось виглядає, там хтось очима в кущах виблискує. Всюди щось шарудить, крадеться... Десь сова ухнула, щось пискнуло... Тихо пролетів кажан, ледь не торкнувшись крильми їжачкового носика. Що й казати — не очікував маленький мандрівник такого. Раніше він бачив ліс тільки засвітла й гадки не мав, як він може змінюватися вночі. А тут іще холодно стало та й їсти хочеться!

Спробував їжачок на землі влаштуватися і трохи поспати, та де там! Холодно й жорстко! І якось вороже всюди, і зовсім незручно...

Ледве бідолаха дочекався сонечка. З першими променями побачив їжачок стежку, яка вела до його хатки, і якнайшвидше побіг додому.

У дворі його зустрів дідусь:

— А що, мандрівнику, чи знайшов ти правильні відповіді?

— Ой, дідусю! Який я радий вас бачити! Здається, я все зрозумів! Ось що я думаю: найм'якіше — то ліжко, яке для мене застелили матусині руки, найсолодше — молоко, яким мене матуся поїла ввечері в нашій теплій хаті і, врешті-решт, найбільше — то матусине серце, бо воно вміщає мене, і я дуже сподіваюся, що вона мені пробачить!

І маленький їжачок розплакався.

— Ось тепер ти й справді знайшов правильні відповіді, — сказав малюку мудрий дідусь.

ГОРОБЕЦЬ ТА ЛИСИЦЯ

Жили-були на білому світі двоє нерозлийвода друзів — горобець та лисичка.

Горобець був працювятий, за все брався, і все в нього добре виходило. А лисичка не витрачала свій коштовний час на роботу. Жила собі на радість і працювати не поспішала. Усе гадала — що б таке утнути, щоб і ситою бути, і не перетрудитися.

Якось приходять лисичка до горобця і каже:

— Братику-горобчику! Треба нам себе якось на зиму їжею забезпечити, то, може, разом посіємо пшеницю?

— Добре, кумонько. Завтра й почнемо.

От обробив горобчик поле, посіяли вони пшеницю. Уродила пшениця на диво! Настав час збирати врожай. Горобець устав раненько, ще вдосвіта, розбудив лисичку. Пішли вони вдвох жати пшеничку.

А лисиця надумала схитрувати, нічого не роблячи, забезпечити собі безбідну ситу зиму.

— Братику горобчику, — каже, — ти туточки жни, а я побіжу небо тримати, бо, не дай Боже, впаде й поламає нашу пшеничку, та ще й нас приб'є. Бач, яка велика хмара лізе!

І, не чекаючи відповіді, побігла.

Сіла лисичка на пагорбок. А тут, як на гріх, і справді хмаринка впливла з-за гір. Розумниця підняла лапки — немов і справді хмару підпирає. Сидить, ніби при великій посаді, зверху на нивку дивиться, за робітником наглядає.

Горобець один усю роботу зробив і каже:

— Іди, кумонько, молотити будемо.

— Молоти, горобчику-братику, а мені, бач, треба небо тримати! Ох, і тяжка моя доленька, таку хмарищу на своїх тендітних плечиках тримати.

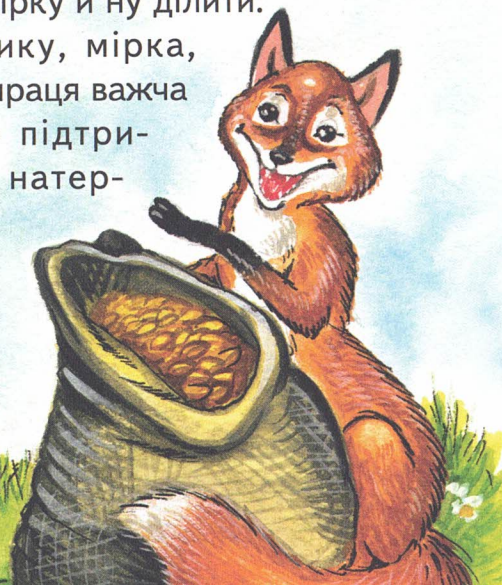
Нічого не поробиш — запряг горобець волів, змолотив пшеницю, провіяв, знову кличе лисицю:

— Іди, кумонько, будемо пшеницю ділити.

— От і добре! А я якраз оту страшну хмару прогнала-подолала! Немає в мене ніяких сил, але як ти кличеш — хіба відмовиш? Біжу!

Схопила лисиця собі мірку й ну ділити:

— Ось тобі, горобчику, мірка, а мені — дві мірки. Моя ж праця важча за твою — я ціле небо підтримувала. Стільки всього натерпілася!

Горобець ледь не заплакав від такого нахабства, забрав своє зерно та й полетів собі.

Дуже образився він на лисичку, адже він уважав її своєю найкращою подружкою. Сів горобчик на землю і гірко заплакав.

На той час пробігав мимо у справах старий бувалий пес. Побачив він горобчика й питає:

— Ти чого зажурився? Дивись, яке небо синє, яке сонечко ясне!

Заплакав бідолашний горобчик іще дужче, і розповів песикові про своє горе.

А пес уважно все вислухав, розлютився й каже:

— Веди мене до тієї брехухи! Я покажу їй, як треба небо тримати і врожай збирати! На її хитрість ми свою знайдемо.

Привів його горобець до житниці. Пес заліз туди і зарився в зерні.

Наступного дня зібралася лисиця до млина — пшеницю молотити.

Прийшла в свою житницю, стала зерно в мішки згрібати. Один мішок, другий, третій... Аж бачить — щось із зерна стирчить. Подумала лисиця, що це миша (а то було собаче вуха), та й хап зубами.

Пес як вискочив, як кинувся на лисицю — і прогнав її.

Біжить лисиця і не розуміє — за що таке нещастя, така несправедливість. Вона ж нібито сумлінно працювала, ціле небо тримала на своїх плечах.

А песик з горобчиком забрали зерно, повезли до млина, намололи борошна. А потім напекли хліба, пирогів та тістечок і запросили всіх охочих до себе на гостини.

І я там був, і цю історію чув. Випив чаю з пиріжками та ще й додому діточкам приніс.

МУРКО Й БУРКО

Був собі в одного господаря кіт Мурко, а в другого — пес Бурко. Хоч пес і кіт зазвичай не люблять один другого, та Мурко з Бурком від самого малку були великі приятелі.

От одного разу, саме в жнива, коли всі з дому повибиралися в поле, бідний Мурко вештався голодний по подвір'ю й дуже жалібно нявкав. До лісу було далеко йти, у стрісі горобчиків не чути ніяких. Що тут бідному Муркові робити?

«Ет, — подумав він собі, — он там у сусіди на коморі голуби водяться. Я колись лише одним оком зазирнув: у двох гніздах є молоді голуб'ята, такі ситі та гладкі, як подушечки. От би мені таке одне голуб'ятко! Та Бурко по подвір'ю ходить, добро стереже. Нема що й говорити з ним про це. Зовсім вже собача вірність у нього».

Але голод не тітка. Муркові чимраз гірше докучав порожній живіт, от він і почав міркувати, як би обдурити Бурка та і спровадити його геть із подвір'я. При голоднім животі хутко думки йдуть до голови.

От за деякий час Мурко біжить до Бурка, мов з якою доброю новиною.

— Слухай, Бурцю, — кричить здалеку. — Несу тобі добру вістку. Сидів я за селом на високій липі. Сиджу собі та пильную горобчиків, коли бачу, а з сусіднього села біжить межею якийсь пес і несе в зубах ковбасу... Та таку довжелезну, що обидва кінці аж по

землі волочаться. Приніс під липу, озирнувся довкола, чи не підглядає хто, живенько вирив під коренем добру яму, закопав ковбасу ще й каменем привалив та й побіг. Я ледве всидів на липі, так мені запах у ніс вдарив. Та що з того, не міг я пожитися нею, бо камінь важкий. То, може б, ти, братику...

Ще Мурко й не скінчив свого оповідання, як Бурко зірвався на рівні ноги і, мов вихор, полетів за село під липу шукати ковбаси. Він, бідний, також не дуже наїдався, м'яса рідко й нюхав, а ковбаса хіба уві сні йому інколи снилася. А тут на тобі, таке добро під липою зарите, ще й каменем привалене! Чкурнув Бурко так, що закуріло за ним. А Муркові лише того й треба було. Не гаючи часу, видряпався на комору,

вибрав собі найтовстіше голуб'ятко, захопив його в зуби та й гайда з ним до своєї хати. Там він його і з'їв, радісно муркаючи.

Тим часом Бурко прибіг до липи, шукає, нюхає, копає — нема каменя, а ковбаси й духу не чути. Вертає бідолаха, мов із лихого торгу додому, та й біжить просто на Мурків двір, щоб пожалітися приятелеві. Та ставши за рогом, він почув, як Мурко, облизується, балакає сам до себе:

— Ото дурень той Бурко! Він десь тепер, певне, бігає попід липою, язика висолопивши, та шукає ковбаси, а не знає, що я його голуб'ятком так славно пообідав.

Дряпнуло Бурка по серці від такого обману приятеля, і взявся він відплатити йому. Усміхаючись, він підійшов до котика та й мовить:

— Гей, Мурку! Ти гадаєш, що ти мене обдурив, гадаєш я повірив твоїй байці про ту ковбасу? А я сидів за тином і бачив, як ти з нашого горища голуб'ятко взяв. Та нащо тобі від мене критися? Чому було не сказати просто? Хіба я приставлений голуб'ят пильнувати? Це не моя справа. Я й сам не проти, щоб часом одно-друге схрумати. От хоч і зараз. Ану, ходімо, та подавай мені одне й собі можеш ще одне взяти.

Дуже втішився Мурко, почувши таку мову, бо, звісно, злодію завжди радісно, коли дізнається, що й другий, кого він уважав за чесного, такий самий злодій, як і він.

Скочив Мурко, щоб привітатися з Бурком, а той тієї ж миті схопив нахабу та добряче провчив, щоб

ніколи не смів до чужого лапки тягнути та друзям неправду казати.

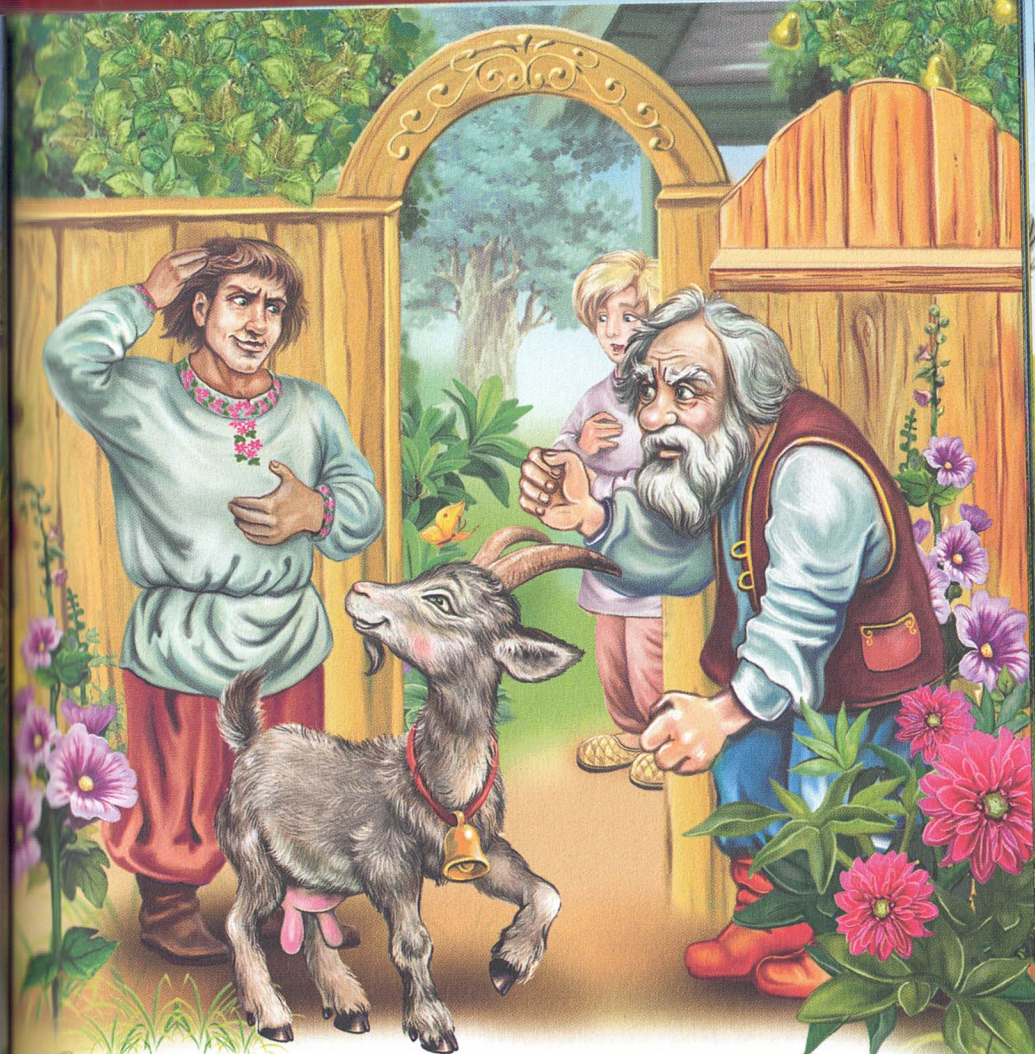
КОЗА-ДЕРЕЗА

Були собі дід та баба. Поїхав дід на ярмарок та й купив собі козу. Привіз її додому, а рано на другий день посилає дід старшого сина ту козу пасти. Пас, пас хлопець її аж до вечора та й став гнати додому. А дід став на воротах у червоних чоботях та й питається:

— Кізонько моя мила, чи ти пила чи ти їла?

— Ні, дідусю, я не пила, я й не їла: тільки бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, тільки бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла.

От дід розсердився на сина, що він погано худоби доглядає, та й прогнав його.

На другий день посилає другого сина — меншого. Пас, пас хлопець козу аж до вечора та й став гонити додому. А дід став на воротах у червоних чоботях та й питається:

— Кізонько моя мила, чи ти пила чи ти їла?

— Ні, дідусю, я не пила, я й не їла: тільки бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, тільки бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла.

От дід і того сина прогнав.

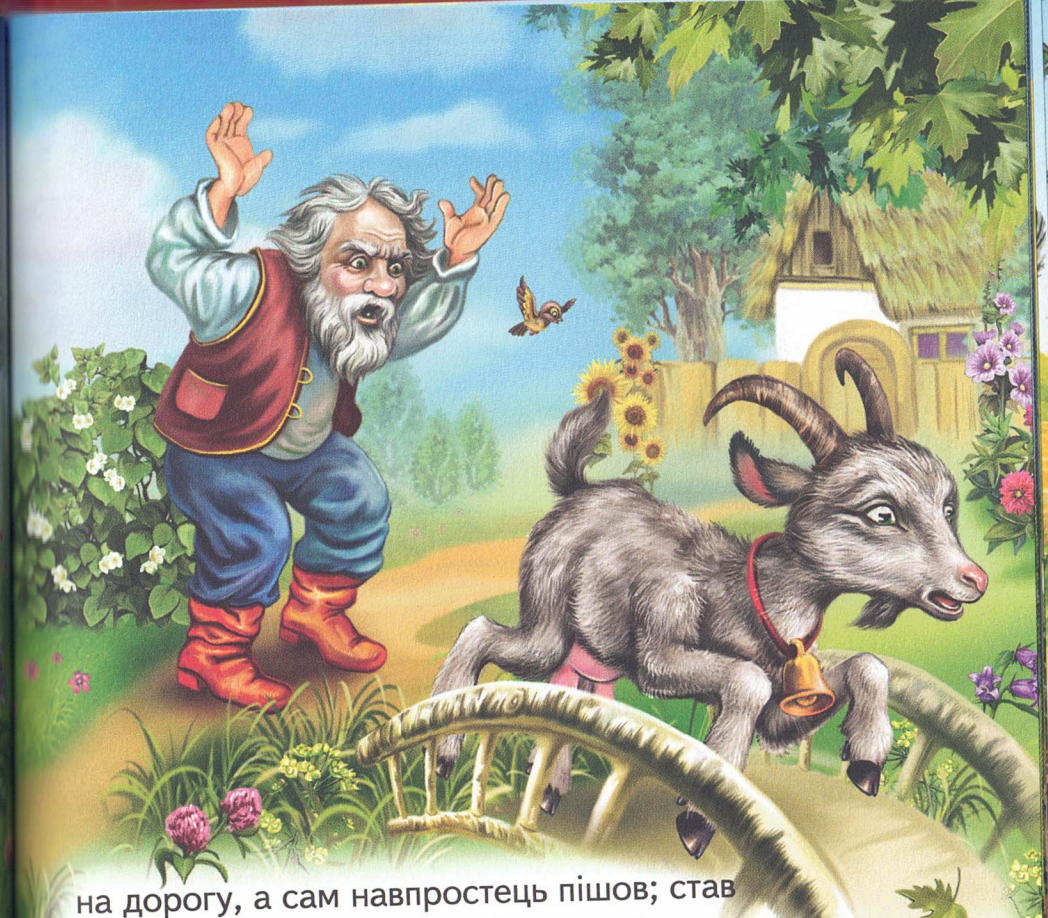
На третій день посилає вже жінку. От вона погнала козу, пасла весь день; ввечері стала доганяти до двору, а дід уже стоїть на воротях у червоних чоботях та й питається:

— Кізонько моя мила, чи ти пила чи ти їла?

— Ні, дідусю, я не пила, я й не їла: тільки бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, тільки бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла.

От дід прогнав і бабу.

На четвертий день погнав він уже сам козу, пас увесь день, а ввечері погнав додому і тільки надігнав

на дорогу, а сам навпростець пішов; став на воротях у червоних чоботях та й питається:

— Кізонько моя мила, чи ти пила чи ти їла?

— Ні, дідусю, я не пила, я й не їла: тільки бігла через місточок та вхопила кленовий листочок, тільки бігла через гребельку та вхопила водиці крапельку, — тільки пила, тільки й їла.

От тоді дід розсердився, пішов до коваля, висталив ніж, став козу різати, а вона вирвалась та й утекла в ліс.

У лісі бачить коза зайчикову хатку, — вона туди вбігла та й заховалась на печі.

От прибігає зайчик, коли чує — хтось є в хатці. Зайчик і питається:

— А хто, хто в моїй хатці?
А коза сидить на печі та й каже:
— *Я, коза-дереза,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть.*

От зайчик злякався, вибіг з хатки, сів під дубком.
Сидить та й плаче. Коли йде ведмідь та й питається:

— Чого ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені, ведмедику, не плакати, коли в моїй хатці звір страшний сидить!

А ведмідь:
— От я його вижену!
Побіг до хатки:
— А хто, хто в зайчиковій хатці?
А коза з печі:
— *Я, коза-дереза,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть.*

Ведмідь і злякався і втік.

От ізнов пішов зайчик, сів під дубком та й плаче.

Коли йде вовк і питається:

— А чого це ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені, вовчику-братику, не плакати, коли в моїй хатці звір страшний сидить!

А вовк:

— От я його вижену!

— Де тобі його вигнати! Тут і ведмідь гнав, та не вигнав.

Побіг вовк до хатки та й питається:

— А хто, хто в зайчиковій хатці?

А коза з печі:

— Я, коза-дереза,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету,—
Тут тобі й смерть.

Вовк і злякався і втік. Зайчик ізнов пішов, сів під дубком та й плаче. Коли біжить лисичка, побачила зайчика та й питається:

— А чого ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені, лисичко-сестричко, не плакати, коли в моїй хатці страшний звір сидить!

А лисичка:

— От я його вижену!

— Де тобі, лисичко, його вигнати! Тут і ведмідь гнав — не вигнав, і вовк гнав, та не вигнав, а то ти!

Побігла лисичка до хати та:

— А хто, хто в зайчиковій хатці?

А коза з печі:

— Я, коза-дереза,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету,—
Тут тобі й смерть.

От лисичка теж злякалась і втікла.

Пішов зайчик, сів під дубком та й знову плаче.
Коли це лізе рак-неборак та й питається:

— Чого ти, зайчику-побігайчику, плачеш?

— Як же мені не плакати, коли в моїй хатці
страшний звір сидить!

А рак:

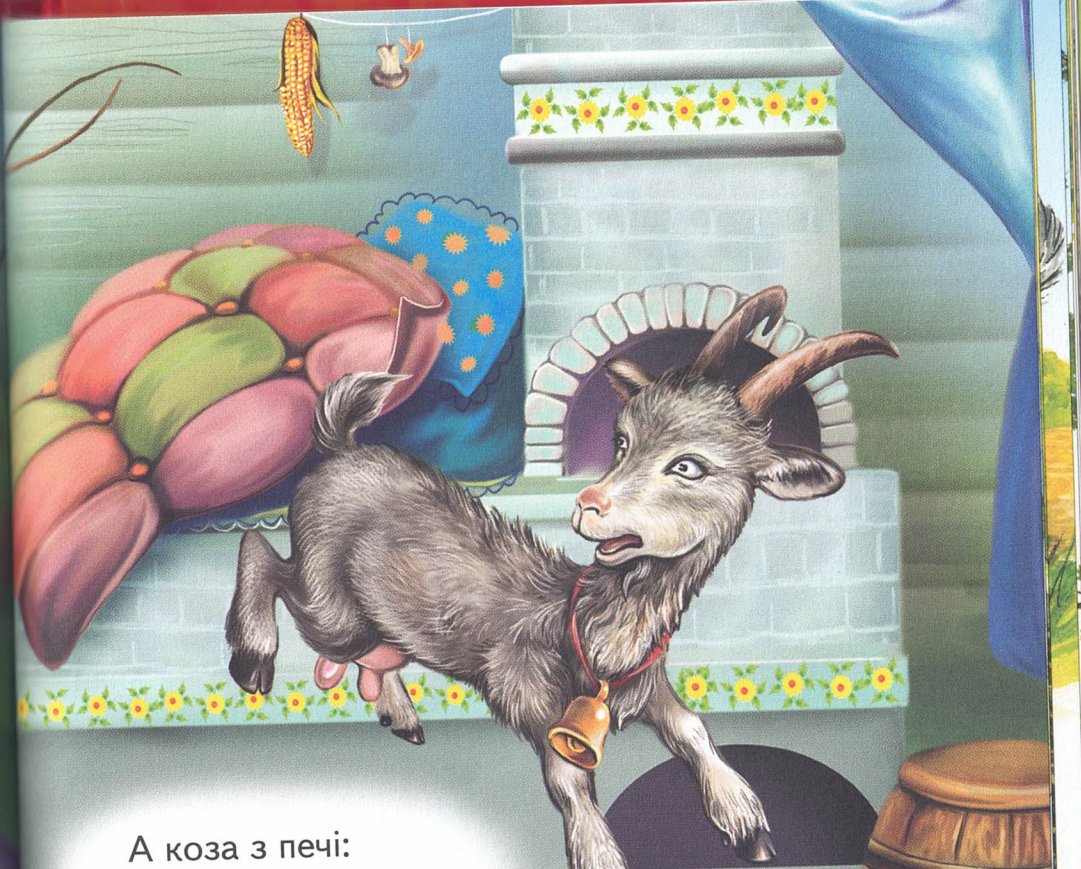
— От я його вижену!

— Де тобі його вигнати! Тут ведмідь гнав, та не
вигнав, і вовк гнав, та не вигнав, і лисиця гнала, та не
вигнала, а то ти!

— Отже, вижену!

От поліз рак у хатку та й питається:

— А хто, хто в зайчиковій хатці?

А коза з печі:

— Я, коза-дереза,
Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету, —
Тут тобі й смерть.

А рак усе лізе та лізе, виліз на піч та:

— А я, рак-неборак,
Як ущипну, — буде знак!

Та як ущипне козу клешнями!.. Коза як замає,
та з печі, та з хати — побігла, тільки видно! От тоді
зайчик радий, прийшов у хатку та так уже ракові
дякує. Та й став жити в своїй хатці.

СЛІПІЙ КІНЬ

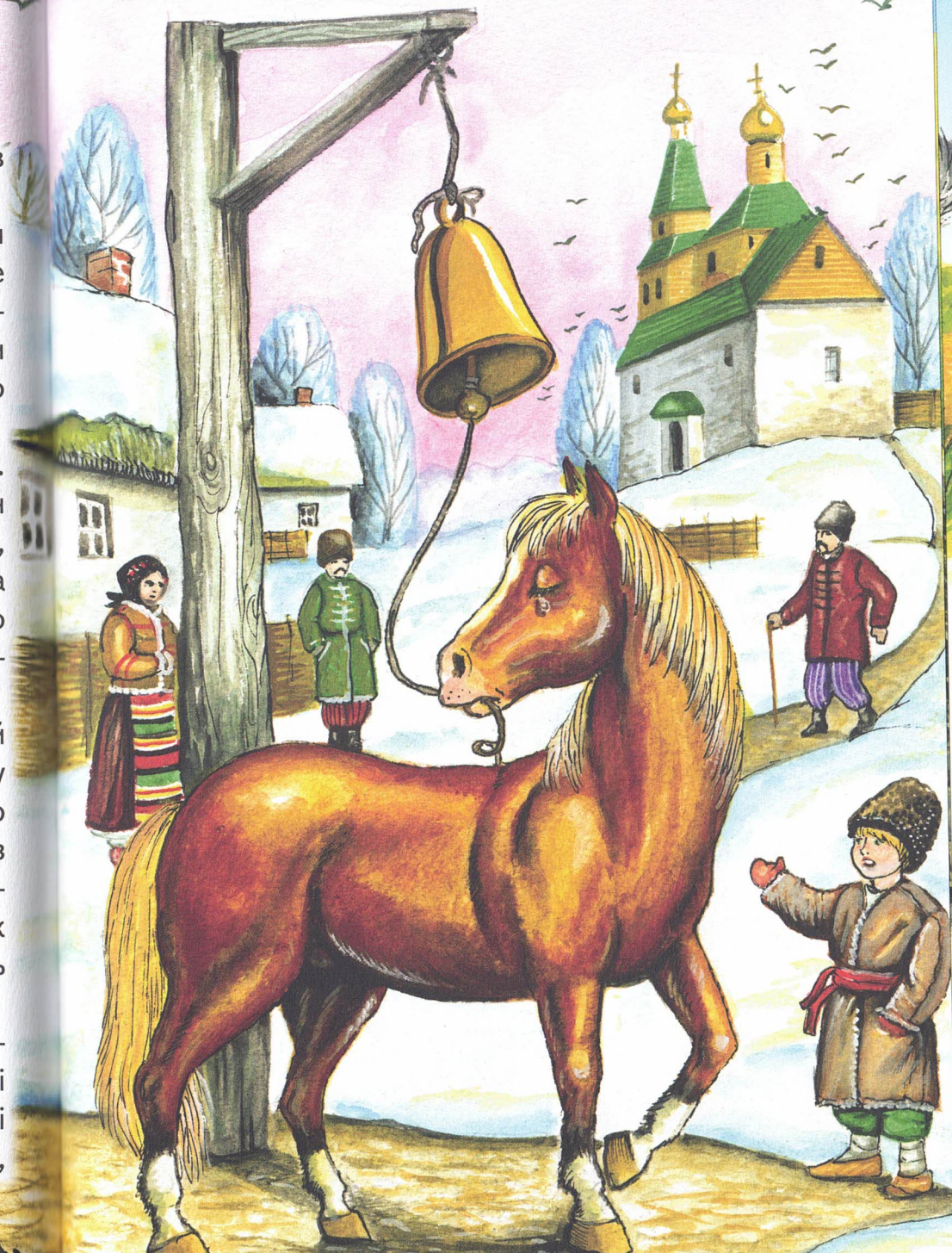
У одного газди був добрий кінь. Вірно служив він своєму господареві.

Якось у лісі напали на газду розбійники, коли той повертався вночі із міста. Убили би його, якби не вірний кінь — біг він щосили і таки втік від розбійників. Дуже цьому радів газда. І казав, що ніколи свого коня не забуде, що до самої смерті буде його у себе тримати й годувати.

Але то сказати — одне діло, а зробити — друге. Забув і газда свою обіцянку. І як захворів кінь, він прогнав його і ворота замкнув. А кінь того не знав, бо осліп і нічого не бачив. Він чекав, що газда відкриє ворота і пустить його. А коли зрозумів, що його прогнали, пішов геть в надії знайти хоч стеблину. Але була зима і нічого не було на вулицях.

Дійшов кінь до стовпа із дзвоником. Голодний кінь занюхав шнурок і почав жувати його. А в тому селі був такий звичай, що якщо кому треба було допомогти, то він у дзвін дзвонив. От коли кінь гриз мотуззя, то дзвін задзвонив. Прибігли люди і побачили його. Прийшов і той газда, чий був кінь. І так йому соромно стало, коли побачив, що його кінь просить допомоги. Жаль йому стало коня.

Взяв він його і вже більше не гнав з дому, а доглядав до його смерті. А коло того стовпа на камені вирізали образ, як кінь у дзвоник дзвонить, щоби всі люди знали, що треба жаліти не тільки людей, а й тварин, бути милосердними до всіх.

ОРЕЛ І КРІТ

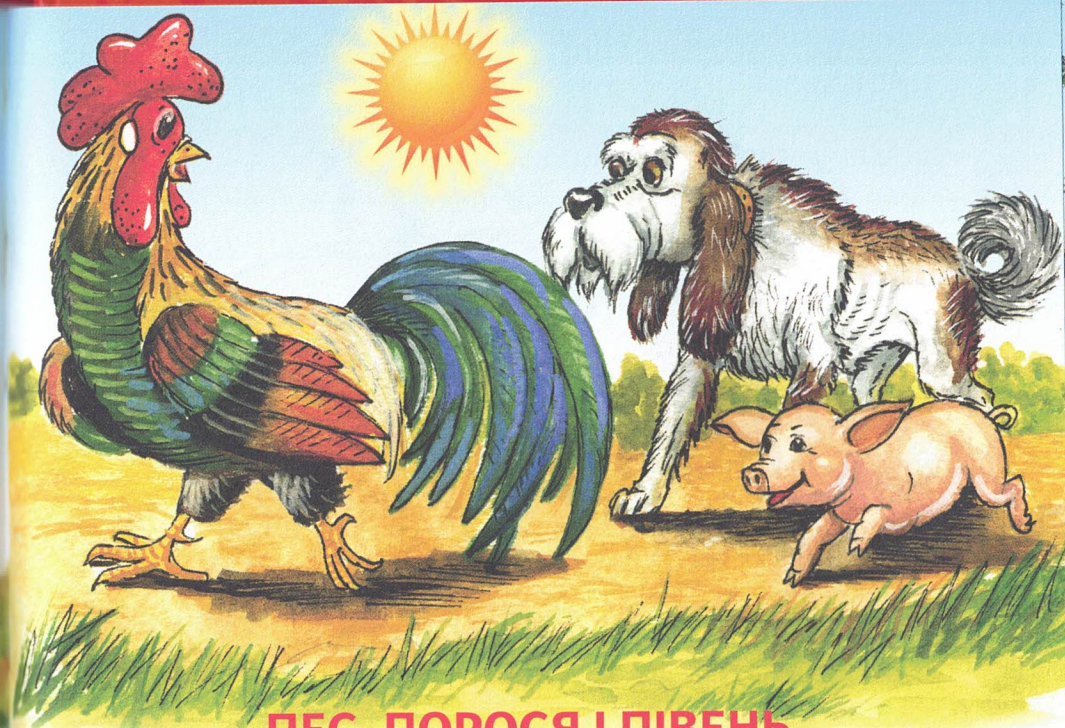
Весною вибрав орел старий-престарий, товстий та високий дуб і почав мостити гніздо. Побачив це кріт, що виліз з-під землі, і стало йому жаль, що орел дарма прикладає своє старання, бо він добре знав, що дуб той не сьогодні, так завтра повалиться, тому що все коріння дуба стало трухлявим. Кріт підняв вгору голову і сказав: «Не мости на цьому дубі гніздо, у нього все коріння підгнило. Як підніметься буря, він повалиться, дарма пропаде твоя праця і занапастиш своїх дітей». Орел розгнівався і з серцем відповів: «Твоє діло в землі копатися, а не учити того, хто більше забув, чим ти знаєш». Кріт каже: «Хоч ти, орле, і багато знаєш, а того, що я знаю, ти не можеш знати. Не хочеш мене послухать — і не треба, опісля будеш жалкувать». Орел сердито крикнув на крота: «З таким сліпцем, як ти, я і розмовлять не хочу». Кріт повернувся і поліз під землю.

Пройшов тиждень, пройшов другий. Орлиха нанесла яєць, висиділа їх, вилупились орлята. Орел із своєю жінкою були дуже раді, не могли налюбуватися на своїх діток. Не пройшло й трьох днів, як

піднялась велика буря. Ліс зашумів, загудів. Як налетіла буря на той самий дуб, де було орлине гніздо, він, бідолага, скрипів, скрипів і не витримав, разом із землею вивернуло його. Повалився дуб на землю, а орлята полетіли, як галушки. Попадавши з такої височини на землю, розбились на смерть... Орел з орлихою поплакали, поплакали, а горю своє-

му все ж таки не допомогли. Тоді орел згадав про крота: «Ех, дурний я! Чого я не послухав крота? Не трапилось би такого нещастя. Недарма кажуть старі, що й з великим розумом без практики і досвіду можна в дурнях залишитися».

ПЕС, ПОРОСЯ І ПІВЕНЬ

У багатого й дуже скупого чоловіка постарівся пес.

— А чого я тебе буду годувати, старий псе, — бурмотів собі скупердяга, — якщо я можу взяти молодого, котрий принесе користь на ґаздівстві.

І вирішив вбити старого пса. Та собака підслухав те бурмотіння і втік.

Біжить дорогою і наздоганяє порося та й питає:

— Куди йдеш, поросятко?

— Йду світом, бо ґазда мене хотів зарізати.

— Та я бачу, що ми обоє нещасні...

Повідали одне одному свою біду й так домовилися, що разом будуть світом блукати.

Раз якось зустріли півня.

— Куди ви йдете? — питає півень.

— По світу долю шукати, а ти?

— Мене господарка хотіла зарізати на свято,
а я втік.

— Отже, доля наша одна.

— Прийміть і мене у свою компанію.

І рушили втрьох.

Прийшли в якусь хашу й натрапили на хижку.
Ніхто там не жив, і троє друзів задумали тут оселитися.

Так домовилися між собою: поросся буде їсти варити, собака — ходити на полювання, а півень — вартувати хижку.

Одного разу, коли собака був на ловах, проходили біля цієї хижки вовки. Побачили на стрісі півня, а в хижці поросятко. Дуже були голодні й почали радитися, як вхопити півня й поросятко...

Півня не могли дістати, бо сидів високо на стрісі. Тоді вирішили, що увірвуться до хижі та з'їдять поросся. Але півень подав завчасно сигнал. Так що поросятко замкнуло двері на ключ.

Вовки почали з розбігу скакати на двері. Й дошки стали тріщати та ламатися.

Тоді поросятко вхопило горня і стало поливати вовків кип'ятком. Найбільше потерпів старий вовчисько: від кип'ятку з нього шерсть зовсім облізла. Іншим вовкам теж добре дісталося. І вони повтікали.

На якийсь час втихомирилися, але потім знову почали раду.

— Ганьба, — каже старий вовк, — ми налякалися одного поросся!

— Вертаймося! — завили вовки гуртом.

І рушили назад до хижі.

Та півень знову втямив, що вовки повернулися і сказав про це поросяті. Воно скоро принесло лазиво, поставило до дуба і полізло на самісінький верх.

Вовки прибігли під дерево, побачили на ньому поросся, але ніяк не могли туди дістатися. Радяться, що робити?

— Ставайте один на другого! — наказав старий.

Поставали один на одного і зробили високу піраміду. Лиш одного не вистачало, аби досяг поросятка. «Біда, — думає собі поросятко, — що тепер робити? З'їдять мене!» І закричало:

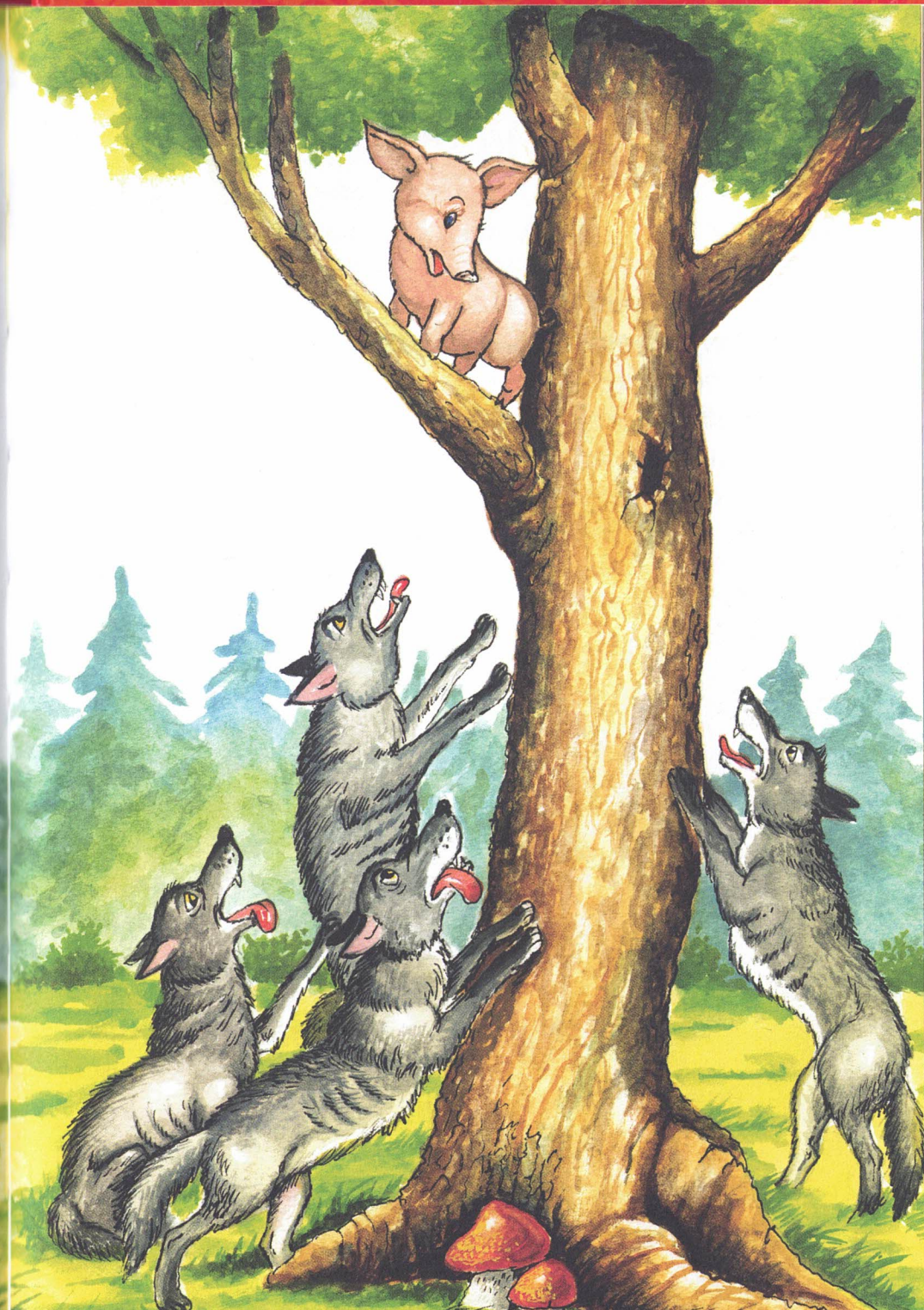
— Приятелі мої, півнику, й ти, песику! Лліть на облізлого вовка кип'яток!

А той був на самому низу піраміди.

Коли це почув старий вовк, налякався, кинувся геть — і всі вовки попадали на землю. І з великого страху повтікали в ліс.

І вже ніколи не приходили більше до хижі.

А поросятко, собака і півень жили собі спокійно. Може, й досі живуть і долю шукають, якщо не повмирили.

ВЕРБЛЮД ТА ВІСЛЮК

Якось верблюд та віслик відстали од каравану. Довго блукали вони і, нарешті, знайшли гарний луг та й почали там пастися.

— Гей, верблюде, давай будемо дружити, — запропонував віслик. — Допоможемо один одному скинути поклажу та й будемо собі пастися на свободі. Верблюд згодився.

Тривалий час верблюд та віслик жили добре.

Віслик став гладкий, аж вилискував, завжди був у гарному настрої: то качався по землі, то бігав по луку.

— Ой, верблюдику! — вигукнув якось віслик. — Я немов п'яний від радощів, і мені дуже хочеться співати.

— Та що ти мелеш! — злякався верблюд. — Не смій і голосу подавати. Скуби собі траву потишеньку, бо накликаєш біду на наші голови. Недалеко звідси пролягає битий шлях, почують караванники твій крик, придуть сюди, піймають нас і знову примусять возити вантажі.

— Е, дорогий друже! — відказав віслик. — У мене вже терпець увірвався, і моє серце не витримає, якщо не заспіваю.

І віслик, не послухавши свого друга, задер голову й загорлав щосили, аж затремтіло все довкола.

Крик почули караванники, що вели свій караван недалеко від того луку.

— Звідки тут віслик узявся? — здивувалися вони. — Тут же немає ніякого житла.

Вони послали погонича подивитися.

Скоро погонич знайшов віслика і верблюда та й погнав їх до каравану.

Караванники переклали вантаж зі своїх стомлених верблюдів на спину друзям і рушили далі.

— Чи я тобі не казав, що накликаєш біду?!

А ти не послухав, — дорікав верблюд вісликові, насилу переставляючи ноги під важкою ношею.

Та віслик неначе води в рота набрав і теж ледве плівся. Раптом він усіма чотирма бухнувся на землю, почав качатися на дорозі, доки не збив зі своєї спini поклажі.

Караванники і лупцювали його, і тягали за вуха, та віслук прикинувся хворим і не піднявся.

— Мабуть, захворів бідолашний віслук, — говорили між собою караванники. — Не будемо затримуватися з-за нього.

Караванники пожаліли кидати на дорозі такого гарного віслюка і взяли його з собою.

Вони звалили віслюка на спину його другові — верблюду поверх поклажі.

Віслук лежав на спині друга і вдоволено посміхався.

Ось караван вийшов на вузьеньку гірську стежку. Внизу темніла глибока ущелина.

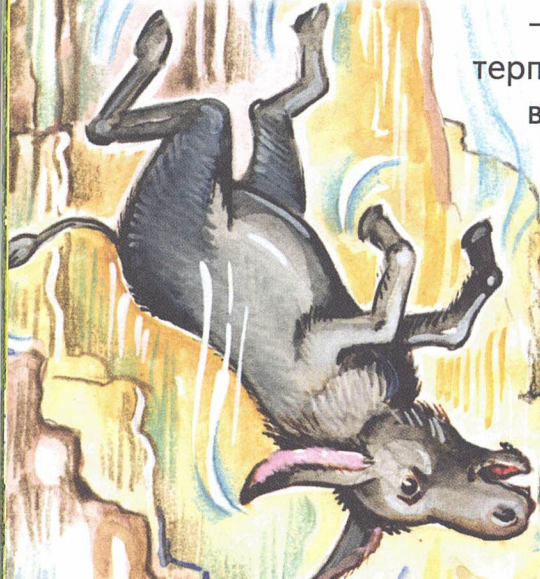
Верблюд підняв голову та й каже віслюкові:

— Гей, віслуче! Я немов п'яний. Мені так хочеться потанцювати!

— Ой, прошу, не роби цього! — жажнувшись, почав благати віслук. — Хіба зараз можна танцювати!

— Е ні, я більше не можу терпіти! Мені пригадалася твоя весела пісня, її ніжний мотив і досі бринить в мене у вухах. Я п'янію від твоєї пісні й хочу потанцювати під її мотив, — відказав верблюд і ну тупцювати та вигинати спину.

Віслук упав з верблюда й полетів у прірву.

СОБАЧА ГРАМОТА

Якось собаки загризли зайченя. Побачили це заєць із зайчихою — заплакали, заверещали й побігли до лісового старости — ведмедя — на собак скаржитись.

Ведмідь покликав суддів — вовка та лисицю — і почав судити собак.

— Ах ви ж розбійники! — закричав він. — Та як ви сміли загризти зайченя?!

— Прости нас! — почали благати собаки. — Ми були дуже голодні!..

Довго думали судді, а потім сказали один одному:

— Як їх судити?! Хто з нас сам голодний не бував? Ведмідь хотів уже було відпустити собак, але тут усі зайці заголосили:

— Життя нам тепер не буде! Усіх загризуть собаки!..

Почали судді знову думати і вирішили так:

— Щоб собаки не сміли і близько підступатися до живої тварини, а якщо вже здохне звір, — тоді нехай з'їдять його.

А щоб більше не було між ними сварки, судді записали своє рішення й вручили собакам про це грамоту.

Собаки взяли грамоту і всією собачою громадою ухвалили віддати її на зберігання старому псові Мухтару.

День охороняв Мухтар грамоту, і другий день охороняв, а на третій — задумався: ні, не вберегти йому цей документ. Треба ж і в полі за отарою ходити, а тут, чого доброго, ще дощ піде, то й промокне грамота!.. Найкраще — це віддати її котові: кіт у сухій хаті живе, на теплій печі полежує...

Задумано — зроблено. Взяв кіт грамоту, відніс її на горище й підвісив аж у найдальшому кутку — до бантини.

Багато чи мало минуло з тих пір часу, тільки одного разу побачили собаки — розгулялося на березі лоша. Упало на землю й качається по траві. Накинулися вони на нього й загризли.

Тут звідусіль позбігалися коні, заіржали, забили копитами і повели собак на суд до ведмедя.

Розсердився ведмідь:

— Ви що ж це робите?! — закричав він на собак. — Знову за старе взялись!

— Ні, — відповідають собаки, — лоша на землі лежало, а судді так ухвалили: якщо здохне звір, собаки можуть його з'їсти. У нас про це й грамота є!

— Щось я цього не пам'ятаю, — сказав ведмідь. — Ану, покажіть вашу грамоту!

Подивились собаки один на одного: «Де ж грамота?» І пригадали: зберігається вона у Мухтара.

Підступилися всією зграєю до старого пса, загарчали: «Віддавай грамоту, куди її подів?!»

А Мухтар почухав лапою за вухом і побіг до кота.

— Ну, кіт, треба грамоту! Тягни її сюди!

Кіт — на горище. Шукав, шукав — нема грамоти, сама мотузочка теліпається на бантині. Миші грамоту з'їли. Ох і розсердився ж Мухтар!

— Не вбер-р-іг, рудий, гр-р-амоту! Ось я ж тобі!

І кинувся на кота. Що вже він його тягав, тягав,
 так, що аж шерсть клоччям летіла на всі боки.
 Та що з того! Адже грамоти не вернеш!
 Ну, а раз пропала грамота, ведмідь присудив так:
 — Віднині собакам гризти самі кістки!
 Ох, як не сподобалось це собакам! Та хіба ж
 з клишоногим сперечатимешся?!

Так з того часу й довелося собакам самими
 кістками задовольнятися. А хто винний? Котяча по-
 рода, звичайно! Зате ж і злі на котів з того часу
 собаки! Жоден порядний пес мимо кота не пройде,
 обов'язково накинеться!

Собаки з котами воюють, а коти мишам війну
 оголосили — навіщо миші собачу грамоту погризли!
 Через них тепер котам від собак життя нема!

Зміст

У СТРАХА ОЧІ ВЕЛИКІ.....	3
ЯК ВОВК ГУСЯМ ГРАВ.....	5
ЧАПЛЯ, ЧЕРЕПАХА ТА РАК.....	12
КОБИЛЯЧА ГОЛОВА.....	17
КАЗОЧКА ПРО ЖУРАВЛЯ.....	20
ЇЖАЧКОВІ ЗАГАДКИ.....	24
ГОРОБЕЦЬ ТА ЛИСИЦЯ.....	28
МУРКО Й БУРКО.....	32
КОЗА-ДЕРЕЗА.....	36
СЛІПИЙ КІНЬ.....	46
ОРЕЛ І КРІТ.....	48
ПЕС, ПОРОСЯ І ПІВЕНЬ.....	51
ВЕРБЛЮД ТА ВІСЛЮК.....	56
СОБАЧА ГРАМОТА.....	59

Щодо придбання книг звертатися:

тел. (057) 751-26-35

тел. (057) 756-40-54

тел./факс (057) 704-21-55

E-mail: belkar_54@ukr.net

Літературно-художнє видання

МАНДРІВКА У КАЗКУ

Редактор Біляєва Г. В.

Художники Белякова Л. В., Самойлов К. В.

Художнє оформлення обкладинки Колейкін І. І.

Комп'ютерна верстка Біляєв В. Г.

Підписано до друку 26.12.18.

Папір офсетний. Друк офсетний. Формат 60x90¹/₁₆.

Умовн. друк. арк. 4,0. Наклад 1 500 пр. 12/01

Видавництво «Белкар-книга»

61057, м. Харків, узвіз Бурсацький, 6

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК №2106 від 23.02.05.

Віддруковано з готових діалізитивів
у ПП «ЮНІСОФТ»

61036, м. Харків, вул. Морозова, 13-Б